

Паэтычнае мастацтва навейшай беларускай літаратуры. (З дакладу праф. Вазьнясенскага).

Агульнай асаблівасцю беларускай літаратуры на наш погляд, зьяўляецца тое, што яна дае ў сваёй творчасці сінтэз двух галоўных напрамкаў літаратуры,—стылю класічнага і рамантычнага.

Стыль першага парадку асноўваецца на прынцыпе матэрыялістычнай філэзофіі: быццё вызначае свядомасць. У аснове яго ляжыць тое, што можна назваць словамі—плячынасць і жывацінасць. Другі стыль выходзіць з становішча ідэалістычнай філэзофіі, свядомасць вызначае быццё. Для яго характэрным рысам зьяўляецца эмацыянальнасць, настрой, г. зн. смутныя, якія не выдаюцца пэўнаму адзначэнню лірычным перажыванні.

Возьмем творчасць Максіма Багдановіча, аднаго з выдатнейшых пісьменьнікаў беларускай літаратуры. Разгледзім спачатку яго змест. Матывы яго творчасці заключаюць у сабе матэрыял дваікага роду—з аднаго боку рэальны, канкрэтны, плястычны (матывы сацыяльныя, бытавыя, прыроды), а з другога,—эмацыянальны, псыхалёгічны, абстрактны.

Калі мы разгледзім больш канкрэтна хваляе тэмы гэтых матываў, то і тут знойдзем уласцівасці двух асноўных стыляў. Так, у матывах сацыяльных ён датычыцца тэм надолі і гора беларускага народу, гаворыць аб беларускай працаўніцы, адарванай

ад яе роднага асяродку для працы на прадстаўніка ад другога класа, прызвае асобу, сацыяльна прыгнечаную да барацьбы за вызваленне і г. д.; словам, тэмы глыбока рэальны і, калі можна так выказацца, плястычны. Тое самае мы знаходзім і ў матывах бытавых.

Зусім іншае мы знаходзім у матывах другога роду. Так, у матывах псыхалёгічных мастак вызначае свой духоўны настрой, вар'іруючы на розныя лады адно дамінуючае пачуццё, якое можна назваць рамантычным сумам. Пытанні філэзофскага характару абхопліваюць гэтакія тэмы, як пытанне аб паходжэнні жыцця, яго сэнсе, аб суетнасці яго, аб шляхах яго і інш.

Калі мы паглядзім на тое, якім чынам мастакі матэрыял, канкрэтны і абстрактны, афармляюць, г. зн., якая форма яго, то і ў гэтай галіне мы знойдзем прызнакі тых-жа самых двух стыляў.

Калі мы зьвернемся да творчасці іншага выдатнага паэты ў беларускай літаратуры Янкі Купалы, дык і там сустрэкаем тыя-ж асаблівасці. Так, яго паэмы—«Курган», «За што»—маюць сацыяльна і глыбока канкрэтны змест. Між тым, як паэма «За бытае скрыпка» і «На купцыю» змяшчае ў сабе значную долю фантастычных матываў, набліжаючы іх з гэтай прычыны да твораў баляднага тыпу